

Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo

Krajša zgodovina oddelka in predmet poučevanja

Za zgodovino Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo je ključen 24. junij 1925, ko je ljubljanska filozofska fakulteta sprejela izpitni red beograjske, ki je predvideval tudi diplomski izpit iz primerjalne književnosti s teorijo književnosti. Na hitro je bilo treba ustanoviti novo stolico, ki jo je začasno prevzel France Kidrič, sicer profesor za starejšo slovansko literaturo s posebnim ozirom na slovensko. Leta 1926 je imel Kidrič med svojimi predavanji na slovanski filologiji tudi kurz z naslovom *Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike* (poglavje iz primerjalne književnosti). Istega leta je bila na seji fakultetnega sveta omenjena ustanovitev Seminarja za primerjalno književnost. Samostojno se je študij primerjalne književnosti pojavil v napovedniku predavanj šele leta 1929. Po dogovoru, sprejetem ob začetku dela stolice, naj bi bil Kidrič zadolžen za primerjalno literarno zgodovino, germanist Jakob Kelemina, avtor knjige *Literarna veda* (1927), za literarno teorijo, slavist Ivan Prijatelj pa za zgodovino kritike. V resnici je imel posebna predavanja in seminarje za komparativiste ves čas le Kidrič, druga omenjena profesorja pa sta bila zlasti izpraševalca na diplomskem izpitu iz primerjalne književnosti. Anton Ocvirk je tako jeseni 1930 že lahko opravljal diplomski izpit iz primerjalne književnosti in pri Kidriču zagovarjal obsežno seminarsko delo z naslovom *Uvod v primerjalno književnost*. Jeseni leta 1931 se je Ocvirk odpravil v Pariz. Na Sorboni je poslušal predavanja Fernanda Baldenspergerja in Paula Van Tieghema, na Collège de France pa predavanja Paula Hazarda. V Parizu je pripravljal svojo doktorsko disertacijo *Levstikov duševni obraz*.

Leta 1934 se je Ocvirk spet odpravil v Pariz zbirat gradivo za svoje habilitacijsko delo *Teorija primerjalne literarne zgodovine*, ki je izšlo dve leti pozneje. Po smrti slovenista Prijatelja leta 1937 se je Kidrič odločil, da izpraznjeno mesto zasede Ocvirk, ki je že prej zaprosil za privatno docenturo za primerjalno književnost. S predavanji je začel v zimskem semestru 1937/38 najprej na slavistiki, nato pa še na primerjalni književnosti. Septembra 1938 je Ocvirk postal docent za primerjalno zgodovino starejših in modernih književnosti. Po dogovoru s Kidričem je Ocvirk svoje raziskave usmerjal zlasti na področje obče literarne teorije, poetike, stilistike in metrike. Dotlej še nihče ni imel na Filozofski fakulteti seminarjev iz formalne analize lirike. Kot naslednik Prijatelja je moral Ocvirk še dobro desetletje predavati tudi na slavistiki. Med drugo svetovno vojno sta se oba profesorja vključila v odporniško gibanje. Od poletnega semestra 1949 je Ocvirk predaval le na primerjalni književnosti. Septembra istega leta je fakultetni svet potrdil samostojno študijsko skupino Zgodovina svetovne književnosti z literarno teorijo, ki da bo vzgajala naraščaj za uredništva, založbe in radio. Ocvirk je v prvi polovici petdesetih let v resnici sam predaval vso svetovno književnost od antike do modernizma. Iz literarne teorije pa je tedaj predaval metriko in stilistiko.

Leta 1950 se je Seminar za primerjalno književnost in literarno teorijo brez javne utemeljitve preimenoval v Seminar za svetovno književnost in literarno teorijo, literarna zgodovina naj bi bila tako kot družbenopolitična zgodovina razdeljena na svetovno in nacionalno – slovensko.

Leta 1957 je Ocvirka, ki je že dve leti opravljal dekanske dolžnosti, zadela možganska kap. Predstojniške posle seminarja je tedaj začasno prevzel slavist Anton Slodnjak. Ves čas

profesorjeve bolezni pa je proseminarske vaje vodil honorarni asistent Dušan Pirjevec, ki je drugo veliko ime, povezano z zgodovino oddelka. Partizanski komisar in večkrat odlikovani podpolkovnik se je leta 1948 kot izredni študent vpisal na študij primerjalne književnosti, ki ga je zaključil leta 1952. Nato je bil devet let zaposlen na Inštitutu za literature pri SAZU. V tem času je začel pripravljati svojo doktorsko disertacijo *Ivan Cankar in evropska dekadenca in simbolizem*, ki jo je obranil leta 1961. V šolskem letu 1963/64 je Pirjevec kot izredni profesor začel predavati na oddelku (leta 1962 se je seminar preimenoval v oddelek), ki je od leta 1962 deloval v novi stavbi na Aškerčevi. Prva Pirjevčeva predavanja so bila posvečena zgodovini poetik, zgodovini in teoriji literarnih ved, književnosti starega Orienta ter književnosti eksistencializma. Od šolskega leta 1966/67 pa je predaval zlasti evropski roman. Pirjevčeva predavanja so vsaj deloma povezana s pomembnim založniškim projektom, ki ga je tedaj pripravljala Ocvirk. Pri Cankarjevi založbi je v izredno visoki nakladi od leta 1964 izhajala zbirka Sto romanov, ki je imela za cilj v desetih letnikih objaviti sto reprezentativnih romanov z uvodnimi študijami. S Pirjevčevim nastopom se je znatno povečalo tudi število slušateljev. V šolskem letu 1967/68 se je na vse tri študijske skupine (enopredmetna, A, B) vpisalo več kot sto novincev, kar je bilo desetkrat več kot leta 1960. V drugi polovici šestdesetih let so diplomanti prvič pridobili naslov diplomirani literarni komparativist.

Leta 1971 je oddelek spet sprejel staro ime, ki ga nosi do današnjih dni: Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo. V šolskem letu 1970/71 se je oddelku kot izredni profesor priključil Janko Kos, ki je doktoriral s tezo o Prešernu in evropski romantiki. Leta 1973 je bil Pirjevec izvoljen za rednega profesorja, Ocvirk pa je po petintridesetih letih delovanja na oddelku odšel v pokoj. Leta 1977 je Pirjevec umrl, s čimer je nastala velika praznina, saj so bili na oddelku zdaj zaposleni le en profesor (Janko Kos) in dva asistenta (Evald Koren, Lado Kralj).

Vse od sedemdesetih let je Kos predaval tudi uvod v literarno teorijo in teorijo literarnih vrst.

Že leta 1983 je izdal *Očrt literarne teorije*, ki velja za prvi celostni pregled tega problemskega polja pri nas in uvaja novo sistematiko. Leta 2001 je prenovljeni in dopolnjeni *Očrt* izšel pod naslovom *Literarna teorija*. V osemdesetih letih je Kos predaval tudi primerjalno zgodovino slovenske književnosti in leta 1987 objavil monumentalno delo *Primerjalna zgodovina slovenske literature*. V teh letih se je na vse tri smeri v povprečju vpisalo 60 novincev, kar je bila velika obremenitev za le dva učitelja, Janka Kosa in Evalda Korena, ki se je habilitiral leta 1979. Koren, ki je leta 1978 doktoriral s tezo o evropskem naturalizmu in Kraigherjevi pozni pripovedni prozi, je na oddelku predaval zgodovino realizma in naturalizma, od teoretskih predmetov pa evropske verzifikacijske sisteme in literarno retoriko. V šolskem letu 1987/88 se je na oddelek kot docent vrnil Lado Kralj, ki je bil med letoma 1971 in 1978 že asistent. Kralj, ki je leta 1986 pod Kosovim mentorstvom doktoriral s tezo o pojmu ekspresionizma v nemški in slovenski literarni vedi, je več let predaval literarne avantgarde. Zlasti v devetdesetih letih je predaval teorijo drame, s čimer je spet povezal svojo akademsko kariero z gledališko.

Leta 1991 je docent postal Janez Vrečko, ki je leta 1986 pod Kosovim mentorstvom doktoriral s tezo o slovenski zgodovinski avantgardi in zenitizmu, v kateri je raziskoval vezi Podbevška, Kosovela in Delakove skupine z Zenitom. Pozneje je objavil monografijo o Kosovelu in uredil nekaj njegovih del. Od devetdesetih pa je Vrečko, ki je študiral tudi na AGRFT, na oddelku predaval tudi zgodovino epa in tragedije ter teorijo tragičnega. V šolskem letu 1996/97 se je oddelku priključil Boris A. Novak, ki je pod Korenovim mentorstvom doktoriral s tezo o recepciji romanskih pesniških oblik v slovenski poeziji, ki je izšla pod naslovom *Oblika, ljubezen jezika*. Poleg primerjalne verzologije Novak predava tudi srednjeveško poezijo, renesanso, barok in zlasti simbolizem. Uveljavljeni prevajalec francoskih pesnikov (Mallarmé, Valéry, Verlaine) je sicer o tem literarnem obdobju objavil monografijo (*Pogledi na francoski simbolizem*, 2007) in pripravil več komentiranih antologij.

Jeseni 1997 se je oddelek preselil v nove kabine, prvič po sedmih desetletjih je ustrezne prostore dobila tudi knjižnica, ki je imela tedaj že več kot 14.000 enot.

Konec devetdesetih let se je spremenila kadrovska struktura oddelka, saj sta se upokojila dolgoletna učitelja Janko Kos in Evald Koren, pozneje še Lado Kralj. Generacijo profesorjev, Ocvirkovih učencev, rojenih okoli leta 1930, je počasi zamenjala generacija mlajših univerzitetnih učiteljev, rojenih v šestdesetih letih, ki so bili vsi študentje Ocvirkovih učencev.

Leta 1998 je Kosovo profesorsko mesto nasledil docent Tomo Virk, ki je leto poprej doktoriral s tezo o usodi slovenskega romana v dobi postmodernizma. Poleg zgodovine moderne proze in kratke proze ter teorije in zgodovine romana Virk predava tudi metodologijo literarne vede. Leta 2000 se je kot docent habilitiral Vid Snoj, ki je leto poprej pod mentorstvom Janka Kosa doktoriral z disertacijo o Svetem pismu Nove zaveze in slovenski literaturi.

Leta 2002 je docent postal še Matevž Kos, komparativist in filozof, ki je leta 2001 pod mentorstvom Lada Kralja doktoriral s tezo o Nietzscheju in ničejanstvu v slovenski literaturi.

V prvem desetletju novega tisočletja sta se habilitirala tudi oba asistenta. Leta 2004 je docent postal Tone Smolej, ki je leto poprej pod Korenovim mentorstvom doktoriral s tezo o slovenski recepciji francoske naturalistične proze. Vanesa Matajc, ki je leta 2003 pod Kraljevim mentorstvom doktorirala s tezo o duhovnozgodovinski podlagi modernosti v slovenski književnosti, se je habilitirala leta 2007, deset let pozneje pa postala sploh prva redna profesorica naše stroke v Sloveniji.

V šolskem letu 2009/10 je oddelek prvič razpisal prvostopenjski enopredmetni in dvopredmetni bolonjski študij, štiri leta pozneje pa še tri magistrske programe. Leta 2015 se je oddelku priključil asistent Alen Albin Širca, pozneje pa še asistent Igor Žunkovič. Pomlajevanje pedagoškega kadra bo izziv tudi v bodoče.

red. prof. dr. Tone Smolej

Študijski programi

1. stopnja	2. stopnja
Primerjalna književnost in literarna teorija – enopredmetni	Primerjalna književnost in literarna teorija – enopredmetni
Primerjalna književnost in literarna teorija – dvopredmetni	Primerjalna književnost in literarna teorija – dvopredmetni
	Primerjalna književnost in literarna teorija – dvopredmetni pedagoški
3. stopnja	
Humanistika in družboslovje – interdisciplinarni	Področji: Evropske študije, Literarne vede

Katedre

- Katedra za primerjalno književnost
- Katedra za literarno teorijo in metodologijo

Trenutni raziskovalni projekti in mednarodna sodelovanja

- raziskovalni program *Literarnoprimerjalne in literarnoteoretske raziskave* (P6-0239)
- raziskovalni projekt *Slovenska literatura in družbene spremembe: nacionalna država, demokratizacija in tranzicijska navzkrižja* (J6-8259)
- raziskovalni projekt *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v Avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)* (J7-7276)

Knjižne zbirke, znanstvene revije

- Acta comparativistica Slovenica (knjižna zbirka)

Študentske dejavnosti in društva

- Društvo študentov primerjalne književnosti

Seznam zaposlenih

- doc. dr. Varja Balžalorsky Antić (od 2017)
- dr. Seta Knop, bibliotekarka (od 2001)
- asist. Matic Kocijančič, mladi raziskovalec (od 2015)
- red. prof. dr. Matevž Kos (od 1996)
- red. prof. dr. Vanesa Matajc (1996–1998, od 2000)
- asist. dr. Anja Mrak, samostojna strokovna delavka (od 2015)
- red. prof. dr. Boris A. Novak (od 1997)
- red. prof. dr. Tone Smolej (od 1998)
- red. prof. dr. Vid Snoj (od 1993)
- asist. dr. Alen Albin Širca (od 2015)
- red. prof. dr. Tomo Virk (od 1992)
- asist. dr. Igor Žunkovič (od 2015)